

Besluit Openbaar

Ons kenmerk: ACM/DM/2013/202657

Zaaknummer: 13.0303.22

Datum:

I. MELDING

1. Op 29 mei 2013 heeft de Autoriteit Consument en Markt (hierna: "ACM") een melding ontvangen van een voorgenomen concentratie in de zin van artikel 34 van de Mededingingswet. Hierin is medegedeeld dat Argos Group B.V. en Trophy Management B.V. zijn overeengekomen dat Argos Group B.V. voornemens is zeggenschap te verkrijgen, in de zin van artikel 27, eerste lid, onder b, van de Mededingingswet, in Nefco Beheer B.V., een onderneming die thans voor 100% eigendom is van Trophy Management B.V.
2. Van de melding is mededeling gedaan in Staatscourant 15233 van 6 juni 2013. Naar aanleiding van de mededeling in de Staatscourant zijn geen zienswijzen van derden naar voren gebracht. Ambtshalve zijn vragen gesteld aan verschillende marktpartijen.

II. PARTIJEN

3. Argos Group B.V. (hierna: Argos) is een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid met statutaire zetel in Rotterdam. Argos is actief op het gebied van de handel en groothandel in en bunkering, opslag en transport van olieproducten. Argos heeft geen activiteiten op het gebied van vloeibare gassen, met uitzondering van de handel in LPG-autogas, die is ondergebracht in haar dochtermaatschappij BK-Gas B.V. (hierna: BK-Gas).
4. Trophy Management B.V. (hierna: Trophy Management) is een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid met statutaire zetel in Tiel. Trophy Management is een houdstermaatschappij, wier enige activiteit bestaat uit het (indirect) houden van alle aandelen in Nefco Beheer B.V.
5. Nefco Beheer B.V. (hierna: Nefco Beheer) is een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid met statutaire zetel in Tiel. Nefco Beheer staat aan het hoofd van een groep ondernemingen, Nefco ("New European Fuels Company") genoemd. Nefco bestaat uit Max Autogas B.V. (hierna: Max Autogas), OK Gas B.V., Nefco Storage & Trading B.V., Farmanas B.V. en Nefco Services B.V. en is actief in de handel, transport en opslag van vloeibare gassen vanaf de raffinaderij tot de eindgebruiker. Nefco beschikt over een LPG depot, gesitueerd in Tiel, voor de opslag van propaan en butaan. Nefco levert propaan en butaan onder de merknaam OK Gas en autogas onder de merknaam Max Autogas.

Besluit Openbaar

2/14

III. DE GEMELDE OPERATIE

6. Blijkens de melding zijn partijen voornemens de volgende transactie aan te gaan: Argos en Trophy Management zijn overeengekomen dat Argos de uitsluitende zeggenschap zal verwerven in Nefco Beheer die zoals hierboven vermeld thans voor 100% in eigendom is van Trophy Management. Argos zal een belang verwerven van [meerderheid]% in Nefco Beheer. Als onderdeel van de transactie zal Nefco Beheer 100% van de aandelen in BK-Gas, een onderneming die thans 100% eigendom is van Argos, verkrijgen. Hierdoor zal Trophy Management indirect [minderheid]% van de aandelen in BK-Gas houden.
7. De voorgenomen transactie blijkt nader uit de ondertekende “Merger Agreement relating to BK-Gas & Nefco” d.d. 24 april 2013 en de ondertekende “Joint Venture Agreement between Argos Group B.V. and Trophy Management B.V. and Nefco Beheer B.V.” (hierna: JVA) d.d. 24 april 2013.

IV. TOEPASSELIJKHEID VAN HET CONCENTRATIETOEZICHT

8. De gemelde operatie is een concentratie in de zin van artikel 27, eerste lid, onder b van de Mededingingswet. Zoals in punt 6 beschreven verwerft Argos een [meerderheidsaandeel]% in het kapitaal van Nefco Beheer. Daarmee verkrijgt Argos uitsluitende zeggenschap over Nefco Beheer. De [minderheid]% van de aandelen blijft in het bezit van Trophy Management, waarbij Argos de mogelijkheid heeft door middel van het uitoefenen van een in de JVA overeengekomen call optie deze aandelen alsnog te verwerven.
9. Argos verkrijgt, zoals hierboven beschreven, de meerderheid van de aandelen in Nefco Beheer. In de JVA is overeengekomen dat bepaalde besluiten van de Raad van Bestuur voorafgaande unanieme goedkeuring behoeven van beide aandeelhouders. Dit betreft besluiten ten aanzien van het doen van significante investeringen van meer dan EUR [...], de afstoting of verwerving van deelnemingen en het doorvoeren van veranderingen in de samenstelling van de Raad van Bestuur en het managementteam, gedurende een initiële periode van [...] jaar.¹ Na afloop van de initiële periode van [...] jaar kunnen dergelijke beslissingen met meerderheid van stemmen genomen worden, en zal Trophy Management deze derhalve niet meer kunnen blokkeren. Partijen hebben aangegeven dat in de afgelopen vijf jaar door Nefco Beheer geen investeringsbeslissing is genomen waarmee een bedrag van meer dan EUR [...] gemoeid was.

¹ Argos kan al tijdens de initiële periode dit soort beslissingen eenzijdig nemen indien zij de in paragraaf 13 beschreven call optie uitoefent.

Besluit Openbaar

3/14

10. In de Raad van Commissarissen zal Argos twee van de drie leden aanwijzen inclusief de voorzitter. In de JVA is overeengekomen dat een aantal besluiten van de Raad van Bestuur voorafgaande goedkeuring behoeft van de meerderheid van de Raad van Commissarissen. Dit betreft besluiten als de vaststelling van het jaarlijks budget, besluiten ten aanzien van additionele financiering van activiteiten die niet in het goedgekeurde jaarlijkse budget opgenomen zijn, het aangaan van samenwerkingsovereenkomsten en het opzetten van gezamenlijke ondernemingen die een substantiële impact op de doelen en bedrijfsvoering van Nefco Beheer kunnen hebben.²
11. In de JVA is voorts overeengekomen dat in de Raad van Bestuur Argos en Trophy Management elk niet meer dan één statutair lid mogen aanwijzen. Trophy Management wijst daarnaast de voorzitter aan. Besluitvorming in de Raad van Bestuur geschiedt bij meerderheid van stemmen en in het geval dat maar twee stemmen worden uitgebracht is de stem van de voorzitter doorslaggevend. De samenstelling van de Raad van Bestuur kan tijdens de initiële periode van [...] jaar zoals hierboven vermeld alleen gewijzigd worden met unanieme goedkeuring van de twee aandeelhouders. Na deze periode kan de samenstelling worden gewijzigd bij meerderheid van stemmen in de Raad van Commissarissen.
12. ACM concludeert dat Argos door de omschreven transactie gezien de overeengekomen bepalingen in de JVA uitsluitende zeggenschap zal verkrijgen over Nefco Beheer aangezien de belangrijkste strategische en commerciële besluiten voorafgaande goedkeuring behoeven van een meerderheid in de Raad van Commissarissen. Zoals aangegeven zal Argos in de Raad van Commissarissen over een meerderheid beschikken. Daar beslissingen in de Raad van Commissarissen met een gewone meerderheid genomen kunnen worden, zal Trophy Management ten aanzien van deze beslissingen geen vetomacht bezitten. Trophy Management heeft als minderheidsaandeelhouder ten aanzien van een aantal strategische besluiten gedurende een periode van [...] jaar wel een zeker vetorecht. ACM hecht echter niet veel gewicht aan het vetorecht van de minderheidsaandeelhouder ten aanzien van investeringsbeslissingen van meer dan EUR [...], omdat gebleken is dat deze in de bedrijfsvoering geen grote rol spelen.³ Daarnaast is voor ACM ook het tijdelijke karakter van de mogelijkheden voor Trophy Management om bepaalde besluiten te blokkeren (een initiële periode van [...] jaar) van belang om tot deze afweging te komen.
13. Partijen wijzen er voorts op dat Argos over een call optie zal beschikken, wat inhoudt dat Argos te allen tijde de mogelijkheid heeft de resterende [minderheid]% aandelen Nefco Beheer te kopen. Partijen geven aan dat de overeengekomen optieprijs niet dermate hoog

² Artikel 5.1 van "Joint Venture Agreement between Argos Group B.V. and Trophy Management B.V. and Nefco Beheer B.V." d.d. 24 april 2013, bijlage 5 bij Concentratiemelding tussen Argos Group B.V. en Trophy Management B.V., documentnummer 2013100930.

³ Partijen hebben aangegeven dat dergelijke investeringsbeslissingen in de afgelopen vijf jaar niet zijn voorgekomen.

Besluit Openbaar

is, dat het prohibitief zou kunnen zijn voor het uitoefenen van de call optie⁴, en concluderen op grond hiervan dat Argos in ieder geval *de facto* uitsluitende zeggenschap zal verwerven in Nefco Beheer.

14. Aan de beantwoording van de vraag of de overeengekomen call optie ertoe leidt dat Argos *de facto* uitsluitende zeggenschap verwerft over Nefco Beheer wordt niet toegekomen daar ACM reeds heeft vastgesteld dat Argos uitsluitende zeggenschap zal verwerven doordat de belangrijkste commerciële en strategische beslissingen genomen worden bij meerderheid van stemmen. Ten overvloede wordt opgemerkt dat het enkel hebben van een call optie op zichzelf genomen niet voldoende is om te spreken van *de facto* uitsluitende zeggenschap, tenzij bindend is overeengekomen dat de optie zal worden uitgeoefend in de nabije toekomst of indien er sprake is van uitzonderlijke omstandigheden.⁵ In onderhavige zaak is evenwel niet contractueel overeengekomen dat de call optie in de nabije toekomst geëffectueerd gaat worden. Daarnaast is door partijen niet aannemelijk gemaakt dat er sprake is van uitzonderlijke omstandigheden aangezien te allen tijde door Argos in geval van uitoefening van de call optie een reële prijs betaald dient te worden voor de resterende aandelen. Dit zal Argos normaal gesproken tot een afweging nopen alvorens tot uitoefening van de optie te besluiten. Dit laatste gegeven is belangrijker dan de vraag of Argos de koopprijs al dan niet makkelijk zal kunnen opbrengen.
15. Betrokken ondernemingen zijn Argos en Nefco Beheer.
16. Uit de bij de melding ter beschikking gestelde omzetgegevens blijkt dat de gemelde concentratie binnen de werkingssfeer van het in hoofdstuk 5 van de Mededingingswet geregelde concentratietoezicht valt.

V. BEOORDELING

A. RELEVANTE MARKTEN

17. Butaan en propaan zijn vormen van LPG (Liquified Petroleum Gas). Propaan en butaan zijn restproducten in het raffinaderijproces van olieproducten. Autogas is een mengsel van

⁴ Het bedrag waarvoor het resterende aandelenkapitaal zou moeten worden gekocht door Argos in geval van uitoefening van de call optie wordt berekend aan de hand van een in de JVA overeengekomen formule. [...]. Artikel 9 van "Joint Venture Agreement between Argos Group B.V. and Trophy Management B.V. and Nefco Beheer B.V." d.d. 24 april 2013, bijlage 5 bij Concentratiemelding tussen Argos Group B.V. en Trophy Management B.V., documentnummer 2013100930.

⁵ Geconsolideerde mededeling van de Commissie over bevoegdheidskwesties op grond van Verordening (EG) nr. 139/2004 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen, Publ. C 95/01, rn. 60 en het daarin genoemde besluit van de commissie van 7 maart 1994, zaak nr. IV/M.397 – Ford/Hertz rn. 5-10.

Besluit Openbaar

5/14

propana en butaan dat dienst doet als brandstof voor motorvoertuigen (hierna: LPG-autogas). Propana en butaan hebben deze functie afzonderlijk niet. LPG wordt geproduceerd in raffinaderijen in Nederland en België en geïmporteerd via zeeterminals van onder meer Vlissingen en Amsterdam. Vier grote partijen hebben in Rotterdam raffinaderijen, te weten: Shell, ExxonMobile, BP en Q8. Total heeft in Vlissingen een raffinaderij. In Antwerpen hebben Total, ExxonMobil en IBR een raffinaderij van waaruit ook een deel van de Nederlandse markt wordt bediend. Al deze partijen produceren LPG.

18. De downstream distributie van LPG-autogas vanaf de raffinaderijen en zeeterminals geschiedt via tankauto's, treinen en binnenvaartschepen. Nefco heeft een LPG depot in Tiel (hierna: de Nefco Terminal) waar LPG kan worden opgeslagen en van waaruit de verdere distributie van LPG-autogas kan worden uitgevoerd.
19. De activiteiten van partijen overlappen tenminste op het gebied van de distributie van LPG-autogas in Nederland.
20. Met de levering van LPG-autogas vanuit de Nefco Terminal concurreert Nefco met de levering van LPG-autogas vanuit raffinaderijen of zeeterminals. Doordat Nefco zowel upstream actief is bij de levering van LPG-autogas als ook downstream actief bij de distributie van LPG-autogas, bestaat hier een verticale relatie.

Relevante productmarkt

21. Een relevante productmarkt omvat alle producten die op grond van hun kenmerken, prijzen en het gebruik waarvoor zij zijn bestemd, door de afnemer als substitueerbaar worden beschouwd.⁶ Een belangrijke factor om te bepalen of producten zich op dezelfde relevante productmarkt bevinden, is vraagsubstitutie. Vraagsubstitutie houdt in dat een afnemer het ene product kan vervangen door een ander product, bijvoorbeeld in het geval hij met een prijsstijging wordt geconfronteerd.

Standpunt van Partijen

22. Partijen stellen dat in de zaak OMV/BP door de Europese Commissie (hierna: Commissie) bepaald is dat binnen de totale markt voor olieproducten onder meer onderscheid moet worden gemaakt tussen productie-, distributie-, en retailmarkten.⁷ In de beschikkingspraktijk van de Commissie wordt binnen het retailsegment geen onderscheid gemaakt tussen de

⁶ Bekendmaking van de Commissie inzake de bepaling van de relevante markt voor het gemeenschappelijke mededingingsrecht, Publ. C 372, 9 december 1997, rn. 7.

⁷ Besluit van de Commissie van 11 juni 2003, COMP/M.3110 OMV/BP, rn. 14-21, besluit van de NMa van 22 februari 2001 in zaak 2307/ LP Gas – Ultragas en LPG Tankverhuur, rn. 15.

Besluit Openbaar

6/14

verschillende motorbrandstoffen (benzine, diesel en autogas).⁸ Binnen de distributiemarkt voor motorbrandstoffen wordt dit onderscheid echter wel gemaakt.⁹ Partijen geven voorts aan dat volgens de beschikkingspraktijk van de Commissie de distributiemarkt voor LPG vanwege de verschillende composities (propanaan, butaan of een mengsel van beide) en wijze van distributie bestaat uit drie subsegmenten: (i) bulk LPG, (ii) LPG verkocht in cilinders en (iii) LPG-autogas.¹⁰ Partijen geven aan dat zij alleen overlap kennen op het segment LPG-autogas.

23. Daarnaast stellen partijen dat in Nederland, in lijn met de beschikkingspraktijk van de Commissie, geen onderscheid gemaakt hoeft te worden qua productmarkt tussen de distributie ex-raffinaderij/zeeterminal (primaire distributie) en distributie ex-depot (secundaire distributie) aangezien de afstand voor afnemers van geraffineerde producten tot de raffinaderij beperkt is.¹¹
24. ACM sluit bij de afbakening van de relevante productmarkt grotendeels aan bij het standpunt van partijen, maar merkt op dat in de door partijen aangehaalde besluiten van de Commissie niet expliciet een aparte distributiemarkt voor LPG-autogas is gedefinieerd.¹² In de aangehaalde besluiten heeft de Commissie een aparte distributiemarkt gedefinieerd voor LPG¹³ en aangegeven dat daarbinnen onderscheid dient te worden gemaakt tussen LPG gebruikt als auto brandstof en LPG dat gebruikt wordt voor andere doeleinden.¹⁴ De Commissie heeft vervolgens de markt voor LPG dat gebruikt wordt voor andere doeleinden nader onderverdeeld in LPG verkocht in cilinders (gasfles) en bulk LPG. Daarbij kan volgens de Commissie de mogelijke markt voor bulk LPG mogelijk nog onderverdeeld worden in een markt voor LPG verkocht in bulk voor vooral huishoudelijk gebruik en bulk LPG voor industrieel gebruik.¹⁵

Conclusie relevante productmarkt

⁸ Besluit van de Commissie van 11 juni 2003, COMP/M.3110 OMV/BP, rn. 15 en de daarin aangehaalde jurisprudentie.

⁹ Besluit van de Commissie van 11 juni 2003, COMP/M.3110 OMV/BP, rn. 16 en de daarin aangehaalde jurisprudentie.

¹⁰ Besluit van de Commissie van 26 januari 2006, COMP/M.4028, Flaga/Progas, rn. 12; Besluit van de Commissie van 9 februari 2000, COMP/M.1628 Total Fina/Elf, rn. 237 en verder.

¹¹ Besluit van de Commissie van 7 november 2006, COMP/M.4348 – PKN/Mazeikiu, rn. 14.

¹² De door partijen aangehaalde subsegmenten indeling uit paragraaf 21 is alleen door de partijen in de zaak COMP/M.4028, Flaga/Progas rn. 12 voorgesteld.

¹³ Besluit van de Commissie van 11 juni 2003, COMP/M.3110 OMV/BP, rn. 16 en de daarin aangehaalde jurisprudentie.

¹⁴ Besluit van de Commissie van 9 februari 2000, COMP/M.1628 Total Fina/Elf, rn. 237.

¹⁵ Besluit van de Commissie van 26 januari 2006, COMP/M.4028, Flaga/Progas, rn. 13-16; Besluit van de Commissie van 9 februari 2000, COMP/M.1628 Total Fina/Elf, rn. 237-241.

Besluit Openbaar

25. ACM sluit bij de afbakening van de markt aan bij de impliciete afbakening van de Commissie van een aparte relevante markt voor de distributie van LPG als autobrandstof, de distributiemarkt voor LPG-autogas. Omdat de afstand voor afnemers in Nederland tot raffinaderij of zeeterminal relatief beperkt is, wordt in onderhavige zaak in lijn met de beschikkingspraktijk van de Commissie geen onderscheid gemaakt tussen een primaire en secundaire distributie.

Relevante geografische markt

26. De relevante geografische markt is het gebied waarbinnen de betrokken ondernemingen een rol spelen in de vraag naar en het aanbod van goederen of diensten, waarbinnen de concurrentievoorwaarden voldoende homogeen zijn en dat van aangrenzende gebieden kan worden onderscheiden doordat daar duidelijk afwijkende concurrentievoorwaarden heersen.¹⁶

Standpunt van Partijen

27. Partijen stellen dat in lijn met de beschikkingspraktijk van de Europese Commissie de distributiemarkt van motorbrandstoffen in het algemeen, en LPG-autogas in het bijzonder, als nationaal afgebakend¹⁷ dient te worden.
28. Het onderzoek van ACM heeft geen aanwijzingen opgeleverd dat hiervan moet worden afgeweken.

Conclusie relevante geografische markt

29. In lijn met de beschikkingspraktijk van de Commissie wordt in onderhavige zaak uitgegaan van een nationale markt die Nederland omvat.

Conclusie relevante markt

30. Voor de onderhavige zaak wordt bij de beoordeling uitgegaan van de markt voor de distributie van LPG-autogas in Nederland.

B. GEVOLGEN VAN DE CONCENTRATIE

¹⁶ Bekendmaking van de Commissie inzake de bepaling van de relevante markt voor het gemeenschappelijke mededingingsrecht, Pbl. C 372, 9 december 1997, rn. 8.

¹⁷ Commissiebesluit 2006 Flaga/Progas, rn. 20-21; en Commissiebesluit 2000 TotalFina/Elf, rn. 273.

Besluit Openbaar

31. De markt voor LPG-autogas in Nederland bedroeg in 2012 in totaal 539.000.000 liter. Op circa 1.800 tankstations in Nederland wordt LPG-autogas verkocht, hetgeen neerkomt op circa 4% van de totale verkoop van motorbrandstoffen aan de pomp in Nederland. Slechts 2,8% van de auto's die in Nederland zijn geregistreerd beschikt over een LPG installatie.¹⁸
32. Partijen stellen dat de onderhavige transactie niet leidt tot een significante belemmering van de effectieve concurrentie op de markt van distributie van LPG-autogas in Nederland, omdat er na de concentratie voldoende concurrenten overblijven.
33. Daarnaast stellen partijen dat er geen significante drempels bestaan om tot de distributiemarkt voor autogas in Nederland toe te treden¹⁹, uit te treden of te *insourcen* (afnemer die distributie van LPG-autogas zelf gaat verzorgen), danwel een groter volume aan te bieden door kleinere aanbieders. Verder stellen partijen dat de markt gekenmerkt wordt door een hoge mate van transparantie aangezien de inkoop- en verkoopprijzen voor LPG-autogas gebaseerd zijn op dagelijkse Platt's noteringen. De prijs die tot stand komt bestaat uit de Platt's notering opgehoogd met het accijns en een ophoging voor transportkosten inclusief een marge voor de autogashandelaar. Hierdoor is het volgens partijen voor de afnemer meteen duidelijk hoe groot de ophoging voor de transportkosten en de marge is.
34. Tot slot geven partijen aan dat de markt een biedmarkt karakter heeft en dat er sprake is van afnemersmacht. Na de fusie zouden partijen voor 50%-60% van hun totale afzet aangewezen zijn op een paar grote partijen (...).²⁰ Omdat deze partijen zelf beschikken over raffinaderijen zouden zij er bovendien voor kunnen kiezen de autogas distributie te *insourcen* als partijen na de concentratie de leveringsvoorwaarden (kwaliteit, prijs) ten nadele van de afnemers zouden aanpassen.

8/14

Horizontale overlap

Marktaandeelen

35. Partijen geven aan dat zij (op basis van volume) in 2012 een gezamenlijk marktaandeel hebben van circa [40-50]% (BK-Gas circa [20-30]% en Max Autogas circa [10-20]%) op de markt voor distributie van LPG-autogas in Nederland.

¹⁸ Statline CBS, motorbrandstoffen voor vervoer, afzet in gewicht, energie en volume, 6 juni 2013

¹⁹ Partijen wijzen er op dat onlangs een onderneming uit de Verenigde Staten, UGI, tot de markt is getreden door middel van haar dochteronderneming Antargaz.

²⁰ De schatting van 50-60% van partijen was gebaseerd op de grote partijen [...]. Omdat [...] ligt dit percentage in 2013 mogelijk hoger.

Besluit Openbaar

9/14

36. Daarenboven stellen partijen dat door het biedmarktkarakter van de markt het marktaandeel er eigenlijk niet zo heel veel toe doet. Het marktaandeel is volgens partijen slechts een momentopname op een markt die veelal bestaat uit een aantal grote tenders waar om de drie jaar weer geconcurrereerd kan worden.²¹ Tussentijds kunnen de prijzen van deze contracten niet veranderd worden en als er weer geconcurrereerd wordt om de tenders kunnen partijen volgens de melding niet de prijs verhogen naar aanleiding van het door de concentratie hoger geworden marktaandeel. Dit komt doordat de andere marktpartijen niet vast zitten aan een bepaalde maximum capaciteit, waardoor in principe voor alle tenders door alle aanbieders kan worden geconcurrereerd.
37. Partijen geven de volgende inschatting van het marktaandeel van de concurrenten die eveneens actief zijn op de markt voor distributie van LPG-autogas in Nederland in 2012:

Tabel 1: Marktaandelen 2012 ondernemingen actief op de markt voor distributie van LPG-autogas in Nederland (volume, inschatting partijen)

Onderneming	Marktaandeel (in %)
BK-Gas	[20-30]
Max Autogas	[10-20]
LP Gas (inclusief BP)	[20-30]
Exxon Mobil	[10-20]
Drievorm	[0-10]
IQ-Autogas	[0-10]
Compaan	[0-10]
Berkman	[0-10]
Overige	[0-10]

38. In 2013 is er een aantal veranderingen in de markt voor distributie van LPG-autogas opgetreden welke gevolgen heeft voor de marktaandelen van partijen en haar concurrenten. LP Gas was tot eind 2012 eigendom van BP. Via LP Gas verzorgde BP de distributie van LPG-autogas naar haar eigen tankstations en naar andere tankstations, onder andere tot eind 2012 naar [...]. Na een nieuwe tender heeft [...] gekozen om vanaf 2013 LPG-autogas van [...] af te nemen. BP verzorgt vanaf 2013 alleen nog de distributie van LPG-autogas aan haar eigen tankstations. De distributie via LP Gas van LPG-autogas naar andere tankstations dan BP en [...] is overgegaan naar andere aanbieders, onder andere naar [...]

²¹ In de periode 2008 – 2011 varieerde het gezamenlijk marktaandeel van BK-Gas en Max Autogas tussen circa [40-50]%.

Besluit Openbaar

die eind 2012 via een tender de distributie van LPG-autogas aan een aantal voormalige klanten van [...] heeft overgenomen.²²

Interne/externe leveringen

39. Partijen stellen dat bij de analyse van de concurrentiedruk die op partijen wordt uitgeoefend geen onderscheid dient te worden gemaakt tussen de interne leveringen door verticaal geïntegreerde oliemaatschappijen zoals BP en ExxonMobil (die enkel autogas distribueren naar hun eigen tankstations) enerzijds en externe leveringen door onafhankelijke gashandelaren – zoals partijen – anderzijds. Partijen stellen dat afnemers gemakkelijk kunnen overstappen van externe naar interne leveringen en andersom en dat bij een prijsverhoging afnemers zoals Shell en Texaco/Delek die hun autogas extern inkopen onmiddellijk zelf de distributie van autogas naar hun eigen tankstations kunnen verzorgen.
40. Uit het onderzoek van ACM is gebleken dat de Nederlandse markt van distributie van LPG-autogas een zekere dynamiek kent die duidelijk wordt door de volgende ontwikkelingen:
 - Shell is in 2007 gestopt met de eigen distributie van LPG-autogas aan haar tankstations in Nederland en heeft haar dochteronderneming BK-gas aan Argos verkocht.
 - BP heeft in 2012 zijn activiteiten in de distributie van LPG-autogas in Nederland (LP gas) verkocht aan DCC Energy.
 - [...] heeft met ingang van 2013 gekozen voor een andere leverancier van LPG-autogas aan haar tankstations in Nederland.
 - DCC Energy is recent middels de overname van Benegas van BP toegetreden tot de Nederlandse markt voor distributie van LPG-autogas.²³
41. Gedeeltelijke externe, gedeeltelijke interne levering van LPG-autogas komt in de praktijk niet voor, omdat het efficiënter is om de distributie van LPG-autogas aan alle tankstations van een bepaalde oliemaatschappij in een hand te houden. De oliemaatschappijen BP en Gulf verzorgen de autogasbevoorrading van hun gehele tankstation netwerk volledig via hun “eigen” autogashandelaren LP-Gas en Drievorm. Daarnaast gaat een aanzienlijk deel van de autogasleveranties van verticaal geïntegreerde ondernemingen zoals LP-Gas en Drievorm naar derden. Brandoil heeft in 2012 de aandelen overgenomen van Compaan, waardoor zij de levering van autogas intern kon gaan verzorgen.
42. Uit het onderzoek van ACM is tevens gebleken dat partijen zoals Shell of Texaco/Delek indien partijen na de concentratie de prijzen voor de levering van LPG-autogas in Nederland

10/14

²² Zie ook besluit van de NMa van 25 oktober 2012 7519/DCC Energy en BP Gas Nederland, inzake de overname van BP Gas Nederland BV door DCC Energy Limited. Het ging in deze zaak over de andere LPG activiteiten van BP dan LPG-autogas (flessengas).

²³ Zie ook besluit van de NMa van 2 oktober 2012 7519/11 DCC Energy en BP Gas Nederland, inzake de overname van BP Gas Nederland BV door DCC Energy Limited.

Besluit Openbaar

zou gaan verhogen, op korte termijn relatief makkelijk en zonder hoge kosten (wederom)²⁴ kunnen overstappen van externe naar interne leveringen van LPG-autogas aan hun tankstations doordat zij LPG in eigen raffinaderijen produceren.

Toetreding

43. Partijen stellen dat het relatief eenvoudig is om toe te treden tot de markt voor distributie van LPG-autogas in Nederland aangezien er volgens partijen (i) geen belemmeringen zijn ten aanzien van de inkoop van LPG-autogas, (ii) geen investeringen van enige omvang vereist zijn voor het betreden van de distributiemarkt voor LPG-autogas, (iii) een marktpartij die wil toetreden voor transport en de logistieke planning van de bevoorrading eenvoudig gebruik kan maken van de diensten van een transporteur.
44. Uit onderzoek van ACM is gebleken dat LPG-autogas een homogeen product is waarbij partijen amper differentiëren op het vlak van kwaliteit van het product. De inkoopprijs is transparant aangezien deze gebaseerd is op dagelijkse Platt's noteringen.
45. In de raffinaderijen is LPG (propaan, butaan) een residueel product. De mogelijkheden voor opslag van LPG zijn beperkt en relatief duur en complex. Ondernemingen zoals Esso en BP hebben meer productie dan de binnenlandse afzetmogelijkheden voor LPG. Deze overschotten vanuit de raffinaderij gaan naar de groothandel in Nederland, naar de chemische industrie en naar de export. Aan de upstream kant van de markt is er dus voldoende aanbod van LPG.
46. Uit het onderzoek van ACM is tevens gebleken dat een nieuw op te zetten organisatie voor de distributie van LPG-autogas hooguit een organisatie van een paar werknemers kost. Daarbij zijn geen aanzienlijke kosten gemoeid. Aangezien de marges klein zijn, kan het enige tijd kosten om het noodzakelijke volume op te bouwen.
47. Daarnaast is gebleken dat nagenoeg alle partijen gebruik maken van de diensten van een onafhankelijke, gespecialiseerde transporteur - Schenk Tanktransport - voor de distributie van LPG-autogas in Nederland. Schenk Tanktransport heeft voldoende capaciteit - tankwagens en chauffeurs - en kent voldoende flexibiliteit in haar voorwaarden om het aantal gecontracteerde tankwagens uit te breiden of in te krimpen.
48. Dit betekent dat een mogelijke toetreding tot deze markt door buitenlandse partijen een reële mogelijkheid is. Recent is UGI, een Amerikaanse onderneming die wereldwijd actief is als leverancier van gas waaronder LPG, onder de naam Antargaz actief geworden op de Nederlandse markt voor distributie van LPG-autogas.

11/14

²⁴ Shell heeft tot 2007 via haar dochteronderneming BK-Gas zelf de distributie van LPG-autogas aan haar tankstations verzorgd.

Besluit Openbaar

Tendercontracten

49. Daarnaast stellen partijen dat de markt voor distributie van LPG-autogas een typische biedmarkt is. Alle grote netwerkkafnemers die de levering van LPG-autogas niet intern verzorgen, schrijven veelal tendercontracten uit voor de levering van LPG-autogas. Daarbij worden doorgaans verschillende kleinere en grotere autogashandelaren uitgenodigd om in te schrijven. Deze tendercontracten hebben volgens partijen meestal een looptijd van [...].
50. Uit het onderzoek van ACM is gebleken dat in deze markt tenders een grote rol spelen. Voor de beleving van tankstations worden veelal tenders uitgeschreven voor contractperiodes in lengtes die variëren tussen 1 en 3 jaar. Naast prijs is continuïteit van levering een belangrijke factor.
51. In de tenderprocedure worden voornamelijk in Nederland actieve autogashandelaren uitgenodigd. Uit het onderzoek is ook gebleken dat buitenlandse handelaren zoals Antargaz en leveranciers van bulkgas of gas opgeslagen in containers/flessen zoals Benegas als een potentiële leverancier van LPG-autogas in Nederland worden gezien en als zodanig (kunnen) worden uitgenodigd om in te schrijven op de tender.
52. Uit onderzoek van ACM is gebleken dat ook kleinere autogashandelaren serieus mee kunnen dingen bij grotere tenders. Uit onderzoek van ACM is tevens gebleken dat de markt voor distributie van LPG-autogas geen grote toetredingsdrempels kent. Aangezien zowel kleinere als grotere autogashandelaren hun transport veelal bij derden inkopen; geldt voor beiden dan ook het voordeel van schaalvoordeel bij het binnenhalen van een grote tender voor de levering van LPG-autogas. Dit zorgt ervoor dat ook kleine handelaren van LPG-autogas voor concurrentiedruk in de markt zorgen.

Conclusie horizontale overlap

53. Partijen zullen na de concentratie weliswaar een aanmerkelijk marktaandeel in de markt voor distributie van LPG-autogas in Nederland hebben. Uit het onderzoek is echter gebleken dat het niet aannemelijk is dat als gevolg van de voorgenomen concentratie de prijs van LPG-autogas zal stijgen.
54. Uit het gegeven dat partijen gedisciplineerd worden door voldoende actuele en potentiële concurrenten die een meer dan verwaarloosbaar marktaandeel hebben, dat er upstream voldoende aanbod van LPG is, dat er geen significante drempels zijn voor (buitenlandse) ondernemingen en ondernemingen die actief zijn op aanpalende markten om toe te treden, voor afnemers om de levering van LPG-autogas te *insourcen* en voor bestaande leveranciers om hun capaciteit uit te breiden, acht ACM het aannemelijk dat er voldoende

Besluit Openbaar

concurrentiedruk in de Nederlandse markt voor distributie van LPG-autogas om een mogelijke prijsopdrijving van partijen na de concentratie te disciplineren.

55. Derhalve concludeert ACM dat het niet aannemelijk is dat onderhavige concentratie kan leiden tot een significante belemmering van de daadwerkelijke mededinging vanwege horizontale effecten.

Verticale relatie

56. Volgens opgave van partijen wordt circa [0-10]% van de Nederlandse LPG-autogasmarkt beleverd vanuit de Nefco Terminal in Tiel. Met de levering van LPG-autogas vanuit de Nefco Terminal concurreert Nefco met levering van LPG-autogas vanuit raffinaderijen of zeeterminals. Volgens partijen leiden leveringen vanuit raffinaderijen en zeeterminals over het algemeen tot hogere transportkosten voor de afnemers dan bij leveringen vanuit het centraal in Nederland gelegen Nefco Terminal in Tiel. [...]. Daarnaast hebben volgens partijen de raffinaderijen en zeeterminals voldoende voorraad en capaciteit om een vraagverschuiving op te vangen mochten afnemers niet langer van de Nefco terminal willen afnemen.
57. Circa [40-50]% van de afzet van LPG-autogas vanuit de Nefco Terminal ging volgens partijen in 2012 naar derden. Daarnaast betreft circa [80-90]% van de exploitatiekosten van de terminal vaste kosten. Partijen stellen dat het niet realistisch is dat Nefco door haar relatief hoge afzet aan derden de prijs LPG-autogas ex Nefco Terminal zou kunnen verhogen, teneinde haar downstream concurrenten in de autogasmarkt te benadelen.
58. Volgens partijen heeft de Nefco Terminal gezien de hoge afzet aan derden en de concurrentie vanuit raffinaderijen en zeeterminals geen enkele mogelijkheid en prikkel om de prijs van LPG-autogas voor verkoop aan derden te verhogen.

Conclusie verticale relatie

59. ACM is tijdens het verrichte marktonderzoek niet gestuit op feiten die de stellingen van partijen weerspreken en die wijzen op gevaar voor uitsluiting van concurrenten voor de afname van LPG-autogas of voor afscherming van de afzetmarkt van raffinaderijen en zeeterminals.
60. Derhalve concludeert ACM dat het niet aannemelijk is dat onderhavige concentratie kan leiden tot een significante belemmering van de daadwerkelijke mededinging vanwege verticale effecten.

**Besluit
Openbaar**

VI. CONCLUSIE

61. Na onderzoek van deze melding is ACM tot de conclusie gekomen dat de gemelde operatie binnen de werkingssfeer valt van het in hoofdstuk 5 van de Mededingingswet geregelde concentratietoezicht. Zij heeft geen reden om aan te nemen dat die concentratie de daadwerkelijke mededinging op de Nederlandse markt of een deel daarvan op significante wijze zou kunnen belemmeren.
62. Gelet op het bovenstaande deelt ACM mede dat voor het tot stand brengen van de concentratie waarop de melding betrekking heeft geen vergunning is vereist.

w.g.

11 juli 2013

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen zes weken na de dag van bekendmaking van dit besluit een gemotiveerd beroepschrift indienen bij de Rechtbank te Rotterdam, sector bestuursrecht, Postbus 50951, 3007 BM Rotterdam

14/14